

PROVINCIAE
SICULÆ
SOCIETATIS JESU
ORTUS, ET RES GESTÆ
Ab Anno 1612 ad Annum 1672.

A U C T O R E

P. EMMANUELE AGUILERA
Ejusdem Societatis Presbytero.

PARS SECUNDA.

De la librairie Grande de Mala

Dono Padre Catani anno de 1745

P A N O R M I M. DCC. XL.

Ex Typographia Angeli Felicella.

SUPERIORUM PERMISSU.

Ortus, & Res gestæ. 1661. 785

Habet Collegium Panormitanum publico in loco propositam ejus imaginem cum hoc elogio. *P. Vincentius Lavagi Panormitanus, quatuor Votorum Professus, concionandi, regendique præsertim tirones laude conspicuus, ac innocentia, & sanctitate insignis: deceased 25 Maii Anno 1661, aetatis 63. Societatis 48.*

Panormi de-
cedit, & virtu-
tum ejus publi-
ca testimonia.

XXIV. Inter clarissimos Provinciæ homines, præcipuum habet locum *P. Hieronymus Gravina*, quanquam annos quamplurimos peregrè meruit, & extra Europam summa stipendia fecit: apud nos enim est altus, & eruditus, ac religiose militiæ rudimentis excultus. Sæculi decimi septimi anno secundo, tertio Idus Martias, contigit ortus ejus Calatanixetæ, casu potius, quam gentis origine, propter Ducis Montis alti affinitatem, qui ejus oppidi principatum obtinebat, ibique commorabatur. Prognatus est ex ingenua, & legitima Gravinarum prosapia, quæ inter Italizæ, atque Europæ generosissimas, clarissima habebatur; amplissimosque jactabat census, titulos, & clientelas. In varias namque ex una stirpe diffusa propagines, plures hac ætate numerat Duces, Principes, & pagorum, oppidorumque Dynastas, Palagoniæ, Calatabiani, Francofontis, Deliz, Pedemontis, Sanctorum Fratrum, Rammaccæ, Sancti Michaëlis, Montisvagi, Comitini, Armicii, Cugni, prater vicos plerosque, quos longum est recensere. Secutus est Parentes Carolum, & Isabellam, Panormum remigrantes adolescentulus. Hau sit in gymnasiis Societatis ex magistrorum doctrina, cum bonis artibus elementa religionis, atque virtutis, quibus intimè imbutus, de secessione cogitavit, & propter generis amplitudinem, ingeniique præstantiam, Societatis adeundæ consilium ad exitum facile adduxit, meruitque Panormitabis tironibus adjungi, tertio nonas Novembres, mense quarto, infra annum ætatis decimum septimum, Biennio exente, Mænas profectus, primum ibi Societatis Sacramentum dixit pridie nonas Novembres. Ex eo tempore indicæ peregrinationis desiderio urit, quod constantissimè aluit, donec exactis summa cum laude profanis, divinisque studiis, anno 1635, ætatis tertio supra trigesimum, a Mutio Vitellescho commeatum impetravit. Parentibus ante extintis, quam ex Provincia decederet, paternæ, maternæque hæreditatis fructibus se abdicavit, eosque Collegio Panormitano addixit, è præscriptione, ut nisi domestici Rethores inibi alesentur, qui tum Mænis ferè exulabant, Sacerdotibus alimenta suppeditaret, qui sacris excursionibus darent operam, &

P. Hieronymi
Gravinae per-
honorifica cō-
memoratio.

Ejus ortus, &
summa generis
nobilitas.

Tirocinium
Panormi ponit,
& indicæ pere-
grinationis de-
siderio uritur.

Ad Indos mis-
sus, quibus cō-
ditionibus hæ-
reditatem Col-
legio Panormi-
tano addixerit.

Pro-

786 · Provinciae Siculae Soc. Jesu

Provinciz oppida concionando lustrarent. Quoniam verò juniores diu abfuerunt, postea transactum est, ut tres ejusmodi Sacerdotes in Collegio Panormitano, singulis deinceps annis, astivarent. Exiit inter suorum lacrimas, anno 1635, quasi non ex Patria, sed e vita migraret.

Panormo discedens, Paren-
tum dona re-
pudiatis; & In-
dos petitis.

Nihilque secum in navim imposuit, præter sarcinulas, in quibus modica esset supellex, & sportulam cibariorum. Reliqua omnia, quæ propinqui dono miserant, & amici, domesticisque contulerant, constantissimè est aspernatus. Quum idoneam tempestatem Barcinone expectaret, & P. Franciscus Brancatus popularis ejus in gravissimam incidislet valetudinem, ut ægrotanti opitularetur, solus, digressis aliis, ibi substitit, & maxiimè laborantis mortem perpetuis lacrimis est a Deo deprecatus. Quum ex Europa solveret anno 1636, datus est comes navigationis P. Marcèllo Marstrillo, cum quo propter morum similitudinem, quam conjunctissimè vixit. Oceanum nactus est inusitatibus tempestatibus sœvum, & truculentum: nec semel in eo fuit, ut furentibus aquilonibus, navigium quo vehebatur fluctibus hauriretur.

Ejus ergo
P. Franciscum
Brancatum æ-
grotantem offi-
cia caritatis.

Itineris ejus
ratio, & gra-
vissima incom-
moda.

In maximo
naufragii peri-
culo Gravias
summa trāquil-
litas.

Pestiferæ febres
classiariorum, ac
rectores compre-
hendunt.

Eadem iue-
Gravina tenta-
tus, coelesti be-
neficio recrea-
tur.

Metu perculsis omnibus, & de salute desperatibus, unus Gravina, mira animi tranquillitate, somno indulgebat. Exfuscatus, & ut evigilaret admonitus, querenti, qui fieri potuerit, ut in præsentissimo periculo tam placidè quiesceret, respondit: se ad Sacrificium quotidie ita comparatum prodire consuēsse, ut si esset actutum e vita migraturus. Nihil ergo esse, quod pavere, qui paulò ante immolasset. Laboratum est etiam ultra circulum æquinoctii, corruptis esculentis, cibariorum inopia, & cœli novitate, atque inclemenciam, in immenso, aperto que mari, sublatâ aquandi facultate, depravata sunt pôculenta. Quibus rebus, & sentinæ odore, & maritimi vaporis sub Sole recto, gravitare effectum est, ut pestiferæ febres conseqüerentur, quæ in una, eademque navi, propter lobii angustias, classiariorum, nautas, rectoresque ferè omnes comprehendenderunt, pluresque necaverunt; quibus quam ille diu, noctuque adesset, nullumque prætermitteret misericordiæ, & religionis officium, utpote contagiosis, eodem morbo tentatus, extremos jam agebat anhelitus, quum coelesti beneficio est recreatus.

Acciderunt ex salo, & nausea assidue, cruentæque vomitiones, quibus exinanitus, & præcordiorum convulsione vehementer excruciatus, parum abfuit, quin sanguinis rejectione, atq[ue] inedia conficeretur: neque unquam deinceps ita convaluit, ut non, stomacho uteretur languido, imbecillo, & ad rejiciendum propensa.

His

XXV. His perfuncto molestius, atque periculis, octavum
jam mensem naviganti, Asiae terra se ostendit, primumque
occurrit Cacinum, deinde Goa, prope Idus Decembres.
Sed navem portibus excludi oportere, earum periti regio-
num arbitrabantur; nam ea littora per autumnale æquino-
ctium, incumbentium æstu tempestatum, ac vi siderum, &
refluentis oceani natura, usque adeo sabulo quotannis com-
plentur, ut portuum fauces occludantur, arenæ injectæ, quæ
non egeritur, neque diluitur, nisi conversis æquinoctio ver-
no sideribus. Ea tamen anno, quad prodigii iastar fuit,
Sabulo nandum congesto, Goanus portus paulò ante brumam
navem recepit, anno exeunte 1636. Refectis ibi viribus,
post menses aliquot, iterum se mari committit, Japoniam
versus per Philippinas Insulas, unâ cum Mastrillo, quem Gra-
vina, ut navigationis ducem habuerat, ita laborum, atque cer-
taminum in Japonia fore sibi testem arbitrabatur. In eo cursu
secundo vento, ac mari, Malaccam prætervectus, incidit in Pi-
ratarum Batavorum classem, & a captivitate nihil abfuit; im-
minebant enim hostes, premebantque tormentis fugientes Lu-
sitanos, & ad deditioñem compellebant. Verum proposita
B. Francisci Xaverii imagine, piratæ demissis antennis, velis-
que contractis, substiterunt, quod, ut postea cognitum est, cæ-
cas syrtes subesse suspicarentur, atque ita nostris ad deditioñis
consilia descendantibus, evadendi facultatem obtulerunt. Ma-
nilam ut appulit, jussus est Gravina a Mastrillo digredi, atque
divelli, & Macaum navigare, seque Sinensium saluti totum ad-
dicere. Nè verò mutus accederet ad eorum institutionem,
cum quibus mutui sermonis consuetudinem necesse erat inter-
cedere; Sinicæ linguae elementis dare se operam oportere intel-
ligebat. Sed nihil tam injucundum, ac grave accideret matu-
ro homini, & propter memoriarum duritiam, ad peregrinæ, im-
peditæque linguae doctrinam parum idoneo, quam refugientis
ingenii cohibere impetum, & ad infantiam remigrare. Im-
probum tamen laborem, & ætati, atque naturæ contrarium,
tantæ animi alacritate aggressus est, ut non communem modò,
ac quotidianum vulgi sermonem arripuerit, sed reconditam
quoque loquendi facultatem, sive aulicam, sive forensem, quam
Sinensium dumtaxat sapientissimi, doctissimique non ignorant,
sibi ipse tradiderit, & apud Sinas cum laude exprimerit; nam
& loqui elegantissime poterat, & cum litteratis misericere
orationem, & emendatè scribere; cuius rei testimonium ex eo
sumitur, quem de Christi religione edidit librum, tam scitè,

Goam tandem
pervenit, ubi re-
fectis viribus,
iterum mari se
committit.

Malaccam præ-
tervectus, in Pi-
ratarum Ba-
tavorum classem
incidit.

B. Francisci
Xaverii bene-
ficio, piratarū
pericula libe-
ratur.

Macaum navi-
gare jussus, Si-
nicæ lingue ele-
mentis dat o-
peram.

Quantum in ea
lingua addiscé-
da assidue Gra-
vina laboreve-
rit, atque pro-
feccerit.

ac

788 . Provinciæ Siculæ Soc. Jesu

ac sapienter elucubratum, ut in illum omnes effuderit Sinicæ eruditionis; ac linguae munditas. Quare vigiliæ ejus barbaros quoque, profanæ sapientiæ cultores, delectarunt, & etiamnum reguntur cupidissime, atque apud Sinarum eruditissimos magno in honore prorsus habentur. Salutarem hunc codicem, adventus sui nuncium præmisit, quo invidiosam externi hominis peregrinitatem leniret religionis novitatem, domesticarum litterarum commendatione muniret, & præjectam Christiani nominis opinionem incitaret. Macao exeunti obtigit laboris, & doctrinæ palestra Chanxoana Provincia, opibus, frequentiâ, & Sinicæ eruditiohis gloriâ florentissima. Est in ea jurisdictione Suchena Civitas, in paucis ampla, plena, & opulenta, quæ primas habet imperii, & provinciales magistratus, & illustrem Academiam, & viros Sinicæ philosophiæ scientissimos. Gravina apud Suchenos confedit, ibique reperit tandem exoptatum a majoribus, & denique utcunque inchoatum, quod tamen vixdum coaluerat, Societatis Domicilium, eique constituendo, annos ferè triginta quam laboriosissimè impendit. Itaque morum suavitate, atque innocentia, Sinicæ consuetudinis elegantia, assiduitate colloquiorum, celebritate virtutis, atque doctrinæ, quam publicis etiam vindicavit distinctionibus, præsertim vero gratificandi, ac de omnibus benemerendi studio, rem Christianam ex paucitate summa, & infimæ plebis obscuritate, ad numerum, & splendorem adduxit: Templum insigni formâ, & magnitudine ex integro condidit, quod Sinæ propter inusitatam operis legem, & molis amplitudinem, nunquam satis mirabantur; nullum enim erat toto Sinarum Regno, celsitudine magis conspicuum, aut tam scite, magnificèque constitutum ædificium: addidit contiguas templo ædes, humiliores quidem, sed quæ atrium haberent, & porticum, ac superiorem contignationem, sibi, suisque ad comorandum concinnatam, quod Sinis, qui infimo in solo quam laxissimè habitant, prodigiū simile visum est, quod periculum existimarent veluti suspensos in sublime super inane versari; & prorsus admirabile, majorem habere domum minore ambitu.

Librum de Christi religione, Sinico sermone edidit, summo Sinicorum plausu.

Eius in Chanxoana Provincia laboris, ac doctrinæ monumenta.

Quibus artibus Barbaroruani, mos sibi conciliat, & tē Christianam amplificat.

In Suchena Civitate Templo, & Domicilium instituit.

Ibidem religionis Academiam publicat, & ejus cum Suchenis disceptationes.

XXVI. Quum autem magni ad Gravinam fierent Suchenorum concursus, exquisitisque urbanitatibus hominem observarent probum, facetum, & multis litteris optimè imbutum: liberam ipse, atque perpetuam noctus colloquiorum facultatem, frequentissimam domi suæ publicavit religionis Academiam, ad quam eruditissimus quisque confluenteret; & diuturnis di-

disceptationibus reperit, non aliter Sinarum doctissimos, quemadmodum a majoribus accepissent, de divinitate sentire, quam Christiani judicarent. Aspernabantur enim domestica, vetustissimaque philosophia, Deorum multitudinem, eamque superstitionem, ut potest alienam, & peregrinitatis via suspectam, ad vulgi credulitatem rejiciebant. De facto quoque, de fortuna, de casu, de animorum immortalitate commode opinabantur. Facile propterea fuit, reliquam Christiani nominis disciplinam adstruere, quæ vacuum superstitione animam inveniret. Quamplurimos igitur primi subsecuti iudices, lectissimos *Mandarinos*, summos publici juris interpres, centuriones etiam, ac militum tribunos, cœlesti doctrinâ paulatim condocefactos, solemnè ceremoniâ Christo addixit, & ad religionis jura traduxit, cujas & dignitatem, crebris illustrium candidatorum accessionibus quotannis amplificavit. Horum commotus exemplis populus Suchenorum, Gravinae concionanti cupidissime aderat, & ad superstitionem ejurandam, quæ infimam, illiteratam, & maximè sequacem plebem invaserat, certatim confluebat. Sed Gravinae virtus, & maximarum rerum capax animus, unius amplissimæ Civitatis mœnibus contineri non potuit. Præmissis itaque, quibus præterat, Sociis, & ad extremos usque Chanxoanæ Provinciæ fines, singulos, atque diversos progreedi jussis, Christianorum colonias deducendas tradidit, numero quidem exiguae, sed virtute, atque religionis scientia, heroicis illis nascentis disciplinæ temporibus utique dignas, quarum consuetudine de Christo, ac Christiani nominis excellentia, magna, & mira narrantium, præcipue vero, invariata morum integritate capta Provincia, novæ religionis desiderio conflagravit propemodum universa amplissima enim Oppida, & opulentæ Civitates, ad quæ non nisi fama pervenerat, doctores flagitabant. Salutaribus hisce jactis longè, latèque seminibus, exhibat singulis annis, quasi ad messem, & fructum ex ea cogendum. Magnis proinde iteribus concursabat, lustrabatque Provinciam, dubitantes confirmabat, pacabat adversarios, officiis, obsequiis, mansuetudine demerebat sibi principes Civitatum, cognoscebat dissidia Christianorum, castigabat lenibus verbis a disciplina aberrantes, colloquiis, & concionibus injiciebat omnibus curam salutis, & spem, metumque rerum æternarum: morientibus, miseris, obœratis, quibusunque rebus poterat, præstoyerat; ut intelligeret universa Provincia, hominem perpetuis affectum valetudinibus, qui nè munuscula quidem caperet, &

Pars Secunda.

H h h h h

pau-

Eorum mores,
& animi super-
stitione vacui,
facile Christo
conciliantur.

Mandarinorū
quamplurimi,
Populus, & O-
ptimates super-
stitionem eju-
rant.

Gravinae jussu,
Socii Chanxo-
nam Provinciæ
cum fructu lu-
strant.

Per eam Pro-
vinciam Gravi-
nae expeditio-
nes, labores,
virtutes, ac re-
ligionis incre-
menta.

790 Provincia Sicula Soc. Iesu

paucas noctis horas sibi ad quietem relinquenter; quam parcissimè viveret, atque nultum diei tempus labore vacuum traduceret, non alium sibi proposuisse laboriosissimæ vitæ fructum, nisi incrementum religionis, quam qui non sequerentur, ad interitum properarent, æternumque cruciatum; itaque nullæ adductum cupiditate, sed caritatis studio incitatum, post Oceani incommoda, atque pericula, alienas terras peragrade, quæ neque vivo alimenta, neque benemerito vitæ præsidia suppeditarent, neque mortuo sepulcri honores pollicerentur.

Nova in ea
Provincia exor-
ta procellæ, &
Christianæ rei
maxima discrimina.

Tartari Sina-
rum imperium
invadunt, & vi-
expugnant.

Erga Christia-
nos in Suchena
Civitate com-
morantes bar-
barorum cru-
delitas.

Barbarorum
vnuus Gravina
ferro aggredi-
ens, ejus spe-
cie captus, sine
maleficio se re-
cipit, & Christo
adjungitur.

XXVII. Tam fausto, ac splendido cursu, Gravina solertia, atque industria Chanxoana Provincia fluebant negotia religionis, quæ non alibi apud Sinas, sive numero, sive dignitate, sive virtute, neque florentior, neque par haberetur; quum infinita ingruentium ærumnarum series omnia in discrimen adduxit, ac propemodum delevit. Sinarum imperium jam pridem Tartari adamaverant, & magnis exercitibus, eorum fines populabantur. Sinæ pluribus præliis victi, fugatiq;e, quum in acie consistere non auderent, arces naturæ, ac manu munitas ægræ tuentur, ac denique hostibus dedunt; qui bello superiores Pechinum oppugnant, & vi cipiunt, Regiam invadunt, Reget, & liberos cum familia necant, immisis in omnem partem militibus, regnum universum in dditionem accipiunt; Christianos tamen, quamquam deditios, neglecto jure gentium, religionis invidiæ, bello persequuntur. Quare Chanxoana Provincia, quæ principatum tenebat religionis, utpote omnium plenissima, graviorem experta est barbarorum crudelitatem: neque ulla erat Christianis vitæ conditio, nisi fugâ se subducerent, & in silvis, aut montibus delitescerent. Non alibi truculentius sævitum est a Tartaris, quam in Suchena Civitate, quæ plura jam numerabat Christianorum millia. Formosissimum templum tantum non incendunt. Ceterum sacram diripiunt supellestilem, quæcumque moveri poterant, abducunt, reliqua corrumpere conantur. Diffugientibus omnibus, Gravina solus, & æger relictus magno in periculo versatus est: gravissimè enim decubentem miles ferro appetere aggressus, quum gladio districto jugulum confodere desinaret, ut in ejus vultum conjecit oculos, in præsenti discrimine, cœlesti quadam jucunditate respersum, oris veritus dignitatem, & constantiam demiratus, repente manum continxit, & sine maleficio se recepit. Sed Gravina specie captus, quasi divini cujusdam hominis, ad eum postea amico animo ventitavit, ac e Tartatorum gente primus, ejus manu, sacro fon-

Ortus, & Res gestæ. 1661. 791

sonte est expiatus, & Christo adjunctus. Sinis planè devictis,
atque pacatis, militaris licentia quum resedisset, neque tamen
omnia jūte administrarentur, sed adhuc arma valerent; Gra-
vina, qui novo in imperio vias omnes reparandæ Religionis
intuebatur, Tribunos militum sibi primùm devinxit, eisque
Christianæ disciplinæ causam ita probavit, ut ex infensis com-
modo res fecerit, & fautores denique habuerit, a quibus exi-
tium metuebat. Adjuvit consilia ejus, studium Provinciæ de
Christianorum pudore, atque innocentia optimè sentientis,
ac prædicantis. Facile proinde fuit, dispersi, palantisque gre-
gis reliquias contrahere, intermortuam religionem, & pie-
tatem exsuscitare, sumptuosa templi utensilia restituere, rei
Christianæ conditionem ad pristinum splendorem adducere,
atque etiam augere. At summa Gravinae virtus, durioribus
erat casibus illustranda: dum enim procul a Sucheno Domici-
lio, ad Provinciam confirmandam, & excolendam profectus,
industriae suæ fructum capit uberrimum, templum, ædesque
proximas, sive fortuito eventu, sive hominum perfidiâ, conflag-
râsse nuntiatur. Èa calamitate perculsus, quum properè re-
migrâsse, sine lacrimis intueri non potuit pulcherrimam
templi molem, cui barbarus hostis pepercérat, igne consum-
ptam, nisi quod parietes superessent ad ruinam incumber-
tes. Reperit etiam flammis deletam cum domestica supelle-
ctili pretiosam Bibliothecam, Mathematicum instrumentum,
tabulas, & globos, in quibus esset descriptus uterque orbis
terrestris, atque coelestis; denique quidquid ex Europa impor-
tatum, invenere nostrates artes, quas Sinarum doctissimi nun-
quam satis laudabant, & mirabantur. Itaque amissis rebus
omnibus, supremum vitæ tempus in egestate summa transe-
git; cui neque Machaënses negotiatores, neque aliarum Pro-
vinciarum domicilia, pro præsenti cōpia, suis opibus, atque
subsidiis omnino mederi potuerunt. Gravina insignem hanc
plagam, qua mors gravior non fuisset, quamque culparum
veluti suarum poenam, uni sibi imputabat, animo valentior,
quam corpore, fortiter quidem tulit, atque intra biennium,
templum utique restituit; defectus tamen commodis, vitæ-
que præsidiis, inclinatam ætatem, afflictamque valetudinem
fato objecit, cuius attulit nuncium lenta febricula, quæ vires,
& artus ejus, quotidiana quasi limâ depascebatur; & spei,
animique plena consilia intercepit.

XXVIII. Corporis, animique virtutes fortius est a na-
tura P. Hieronymus Gravina, quales in viris summis deside-

Pars Secunda.

H h h h

ra-

Barbarorū ani-
mos sibi conci-
liat, & Christia-
nam religionē
amplificat.

Gravinae virtus
novis casibus
illustratur.

Templum, cum
proximis ædi-
bus, ab eo con-
structum, & or-
natum miserri-
mè confagrat;

Gravina ex eo
incendio con-
ceptus dolor, &
nova industria;

792 Provincia Sicula Soc. Jesu

^{' Animi ejus eximia virtus, & corporis honesta habitudo.} rari nefas est. Statu& fuit inter brevem, & proceram mediā, species oris honesta, & liberalis; vox fusa, versatilis, & canora, ut musicæ artis numeros omnes attingeret. Mira orationis ut gravitas, ita suavitas, quarum utra major fuerit, judicari non poterat. Nativa fandi, pronunciandique facultas, jucundus scintillantium oculorum conjectus, frons ingenua, & vultus conformatio, intimum, ac verbis consonum significantis motum animi, plurimum momenti attulit ad eloquentiam: quare sive formatum sermonem expromeret, sive ex tempore diceret; sive in familiari colloquio, sive pro concione differeret, nihil erat, quod non efficeret, & multa cum voluptate vinceret, ac suaderet. Verū nobilia contigere illustri huic viro indolis ornamenta. Mens excelsa, & erecta; ingenium altum, non triste; acutum, non callidum, candidum non facile: consilia in repentina etiam casu certa, & explicata; quasi futura pr&nosceret, & quæ alii cogitarent, intueretur: qua in re notos prudentiæ fines usquead eo superavit, ut invariata hanc humanorum eventuum certitudinem, inter cœlestia potius, quam naturæ beneficia, contubernales ejus numerarent. Memoria parum docilis, sed diligenter exculta adeo tenax, atque fidelis, ut si marmore exciperet, quæ mandarentur. Beneficentiam, liberalitatem, gratificandi studium, non ex doctrina hausit, aut moribus, sed ex insita magnitudine animi, cuius ductu beneficium libenter contulit, quam accepit, nihil non commune putavit, neque valetudini, neque labori pepercit, quominus iis proficeret, qui operam ejus non recusarent. Motus animi expertus est, su& sponte faciles, atque pacatos, & quibus nihil a virtute alienum imputaretur, pr&ter unam iracundiam, quam interdum sibi, aliisque gravem eatenus sensit, quo ad se resipseret, & affulgenti rationi pateret aditus, quam animi impetus occupasset. Itaque desiderata nonnunquam paulisper est mansuetudo, quam tamen ille, quem incitatio resedisset, pr&stabat cumulatissimè. Quamvis enim nunquam probabili sine causa excanderet, si tamen in domestica reprehensione modum non servasset, familiare erat moderato homini, ad pedes ejus procumbere, cuius animum exasperasset acerbitate verborum, nec sine lacrimis veniam petere. His naturæ ornamentis cumulum addidit Christianæ, atque domesticæ studium disciplinæ, quam in suis moribus ita descripsit, ut imago esset perfectæ religionis, consummatæque virtutis, cuius apud barbaros etiam homines palæstram instituit, numero, ac dignitate con-

^{Eloquentia ejus ratio, ac mira suavitas.}

^{Indolis ejus nobilia ornamenta, & in explicantis consilio, prudentia, atque dexteritas.}

^{Iracundia motus, mansuetudine, ac temperantia moderatur.}

^{Christianas, ac domesticas leges in se diligentissimè trascribit.}

conspicuam. Divinæ caritatis abundantiam, qua perpetuò flacgravit, ex ore, & oculis ostendebat; erumpabant enim inter supplicandum, & immolandum perennes lacrimæ, genis ardentiibus, & divinitatis amorem anhelantibus. Ut Sinicam togam sumisset, munditas non neglexit, quibus ea gens maximè studet; sericum propterea, & nonnihil splendidum amictum induit, nè apud homines voluntariæ paupertatis ignaros, Christianus docto*r* inops, atque pannosus, sordidæ, plebejæque religionis opinionem afferret; intima tamen indumenta, quæ ex Europa secum attulerat, nunquam exuit, nisi ut vetustate consumta, ipse sarciret, & iterum, atque iterum lacera, atque detrita, assutis centonibus repararet. Quotidie impransus modicam coenam adhibuit, somnum minimum; neque semel aſſiduis itineribus inediam, vigilias, algorem, gelidasque noctes sub divo patienter toleravit. Reliqua hujus viri, præclara facinora, peregrè edita, fusè, accuratèque perscripsit P. Franciscus Rougemontius Belga, qui rebus ejus interfuit; ea tamen suis ad Provinciam Siculam litteris octavum post annum datis, interiisse dolet; & summatim pauca delibat, de quibus est haec tenus commemoratum.

XXIX. His rebus gestis, summo Societatis sacramento insignitus, qualem, ac quantum non suorum modò, sed externorum etiam hominum amorem, & sanctitatis opinionem P. Hieronymus Gravina sibi promeruerit, mors declaravit. Morienti enim magno agmine adfuere omnium ordinum viri nobiles, quos ad Christiana castra ipse transcriperat, atrati, ut in publico luctu, & lacrimis, atque gemitibus doloris abundantiam, tanquam in paterno casu testantes. Ille singulos intuens, & nominatim appellans, plurimùm cohortatus, ut in fide, quæ se Christo obligaverant, permanerent, placido quasi sopore correptus, oculos, & vitam clausit in Chanxoana Civitate, pridie Nonas Septembres, quo die Rosaliæ Panormitanæ Virginis colitur beatus exitus; cuius Gravina religionem ad illud usque Orbis terrarum confinium, summo studio amplificaverat, & aram constituerat. Elatus est, Sinico funerum more ad Christianam ceremoniam traducto, suffitu, ceris, concentu, pompa funebri, reliquisque summis honoribus, quibus viris principibus, aut de Republica optimè meritis parentatur. Ut de morte ejus est nunciatum convolârunt ex universa Provincia honestissimæ legationes, missæ a Societatibus Christianorum, cum elogiis, quæ Simicæ elegantiâ defuncti mores, atque virtutes commendarent; & qui eas gerebant aliis alii temporibus funebrem

Eius cum Deo
conjunctio, &
lacrimarum a-
bundantia.

Gravina apud
Sinæ cibi, som-
ni, ac indum-
torum ratio.

Eo die, quo
B. Rosalia ejus
Parrona dece-
ferat, inter Sina-
rum lacrimas,
extinctus est.

Funeris ejus
ceremonia, &
populorū grati-
animi significa-
tiones.

794 Provincia Sicula Soc. Jesu

brem ceremoniam integrarunt, qua manes ejus sublevarentur, & publicum significaretur pietatis, ac grati animi officium, ut si justa parenti persolverentur. Cogitatum est pariter de sepulcri honore liberalissimè. Nobilis enim Chanxoanus summum collem extra pomœrium attribuit, in quo erat hor-tus, & silva cupressis consita, quas ea tellus proceras alit, & teretes, ac eximiè acuminatas, & area ad recipiendum ædificium idonea. Ibi Christianorum ære collato, excitatum est monumentum satis amplum, atque magnificentum, cum atrio, & porticu, quæ tumulum clauderent, & molis omni ex parte conspicuæ ornatum, & dignitatem augerent. Illatum est eò corpus, & renovatis exequiis tumulatum. Intueri licet in Museo Collegii Panormitani, Sinicis in serico delineata coloribus imago ejus sedentis, & ad immolandum ornati, insignibus Sacerdotii, quasi intermisso sacrificio ad populum verba faceret: adjectumque legitur nostratis litteris ejusmodi elogium.

Effigies Patri Hieronymi de Gravina Siculi, qui post triginta ferè annos in China exactus, obiit. etatis septuagesimo.

Verum in vita spatio finiendo, mirum non est, natalis anni vitium in alienas terras, & homines irrepsisse, a quibus rectius doceremur quando vivere desiit, quamquam quamdiu vixit: certissimis enim documentis compertum habeo, Gravinam extinctum esse, quum annus ætatis ejus excurreret undesexagesimus.

XXX. Fatalis quoque fuit hic annus P. Josepho Mazaræ Siclenfi, quem ætate; ac valetudine florentem mors occupare maturavit. Acerrimum, ac feracissimum ejus ingenium, & inventi maximè cupidum vicit memoriae facultas, planè mira, & qua majorem, nullam tulisse ætatem tradunt æquales ejus. Quum enim dies, noctesque legendo consumeret, quidquid oculis semel percurrisset, ita menti inhærebat; omnino ut nihil excideret, & ingentium voluminum verba ipsa retineret, & quum usus posceret recitaret omnia, & titulos, & paginas, apicesque singulos indicaret. Auditam verò, sive italicam, sive latinam orationem, utcunque prolixam, & scriptorum locis, atque sententiis plurimùm illustratam, e vestigio reddebat, nullà immutatione verborum: & quod majus est, fluentibus annis, oblivione deleri non poterat, quod aliquando arripiisset. Decursis itaque, quantà fieri potest musarum omnium commendatione, atque gratiæ, amœnioribus litteris, severiores disciplinas ita consumpsit, ut uberiùs, & cumulatiùs expromeret, quæ a doctoribus accepisset. Quare & sapientissimè propugnavit, quæ didicerat, & memoriarum beneficio plura de suo

Memoriarum ejus singularis, & inaudita præstantia.

Summus ex ea in litteris profectus, & eruditio.

Nobilis Chanxoanus collem attribuit, & in eo splendidum monumentum. Gravina exigitatur.

In Museo Collegii Panormitani, Gravina, Sinico more, depicta imago.

P. Josephi Mazaræ fatum, ingénium, ac gravissimæ calamitates.